

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ДИДАКТИЧНОГО ТВОРЧОГО МОДУЛЯ НАВЧАННЯ

Беземчук Л.В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Анотація. Розкрито складові дидактичного творчого модуля в контексті проблем моделювання змісту освіти. Визначено особливості впровадження дидактичного творчого модуля відповідно етапів розгортання процесу навчання. Проаналізовано співтворчу діяльність педагога та учнів на змістово-цільовому, технологічно-процесуальному, діагностично-аналітичному етапі впровадження дидактичного творчого модуля в практику викладання дисциплін художньо-естетичного циклу.

Ключові слова: дидактичний творчий модуль, змістово-цільовий, технологічно-процесуальний, діагностично-аналітичний етапи навчання.

Аннотация. Беземчук Л.В. **Практическая реализация дидактического творческого модуля в обучении.** Раскрыто составляющие дидактического творческого модуля в контексте проблем моделирования содержания образования. Определены особенности внедрения дидактического творческого модуля относительно этапов развертывания процесса обучения. Проанализировано сотворческую деятельность педагога и учащихся на содержательно-целевом, технологически-процессуальном, диагностико-аналитическом этапе внедрения дидактического творческого модуля в практику преподавания дисциплин художественно-эстетического цикла.

Ключевые слова: дидактический творческий модуль, содержательно-целевой, технологически-процесуальный, диагностико-аналитический этап обучения

Annotation. **Bezemchuk L.V. Practical realization of the didactic creative module in learning.** Components of didactic creative module are discussed in the context of problems of education content modeling. Features of inculcation of didactic creative module are defined corresponding to stages of training process. It was analyzed co-creative activity of a teacher and pupils on the content-aim, technological-processual, diagnostical –analytical stage of inculcation of didactic creative module into practice of teaching of disciplines of art cycle.

Key words: didactic creative module, content-aim, technological-processual, diagnostica –analytical stage of training.

Вступ.

Питання пошуку ефективних методик реалізації сучасних завдань, що стоять перед школою сьогодні є одним із пріоритетних напрямів дослідження дидактики. В умовах входження нашої країни до Європейського освітнього простору особливого значення набуває проблема практичної підготовки молоді до творчої співпраці, вироблення навичок і вмінь нетрадиційно, самостійно мислити та приймати рішення в період зіткнення з новими тенденціями розвитку сучасного цивілізованого світу.

Процес навчання відповідно творчості досліджували В.Андреев, І.Бабин, В.Бондар, В.Лозова, П.Москаленко, А.Хуторський та інші. На сучасному етапі розвитку музичної освіти проблема творчості в системі навчання досліджувалась О.Борисовою, Е.Гуцало, Н.Вишняковою, О.Кузнецовою, Г.Падалкою, О.Рудницькою, С. Смирновим [5], Л.Школяр, В.Шульгіною, О.Щолоковою та іншими.

Ефективність впровадження дидактичного творчого модуля на прикладі викладання музичного мистецтва в основній школі розглянуто Л.Беземчук. Установлено структуру модуля, яка включає основні види художньо-творчої діяльності учнів щодо сприймання, створення, виконання творів мистецтва. Основне місце в модулі визнано за елементом “створення” у зв’язку з формуванням учня-творця, що постає перед сучасною школою. Змінність функцій між трьома елементами в структурі модуля розширює межі його застосування в процесі музичного навчання. Отже, *дидактичний творчий модуль визнано як функціональний вузол, який об’єднує сукупність елементів змісту музичної освіти; компонент конструктивної діяльності.*

Зв’язок статті з науковими і практичними завданнями пов’язаний з пошуком методик реалізації сучасних дидактичних навчальних конструкцій для розвитку творчих якостей особистості в сучасному освітньому середовищі.

Формулювання цілей роботи

Мета статті – визначити поетапність впровадження дидактичного творчого модуля в процес навчання.

Результати досліджень.

Проектування логічних зв’язків між елементами дидактичного творчого модуля проводиться на підставі досвіду модульної організації змісту освіти, запропонованого В.Бондарем [2], та дидактичними принципами конструювання змісту освіти, розробленими В.Лозовою [3], П. Москаленком [4]. На рис. 1 можна бачити, що перелічені компоненти об’єднуються в процесуально завершений фрагмент музичного навчання – дидактичний творчий модуль, структуруючого за І.Бабином є відносно стійка система зв’язків і відношень між елементами, які утворюють єдине ціле [2, с.14].

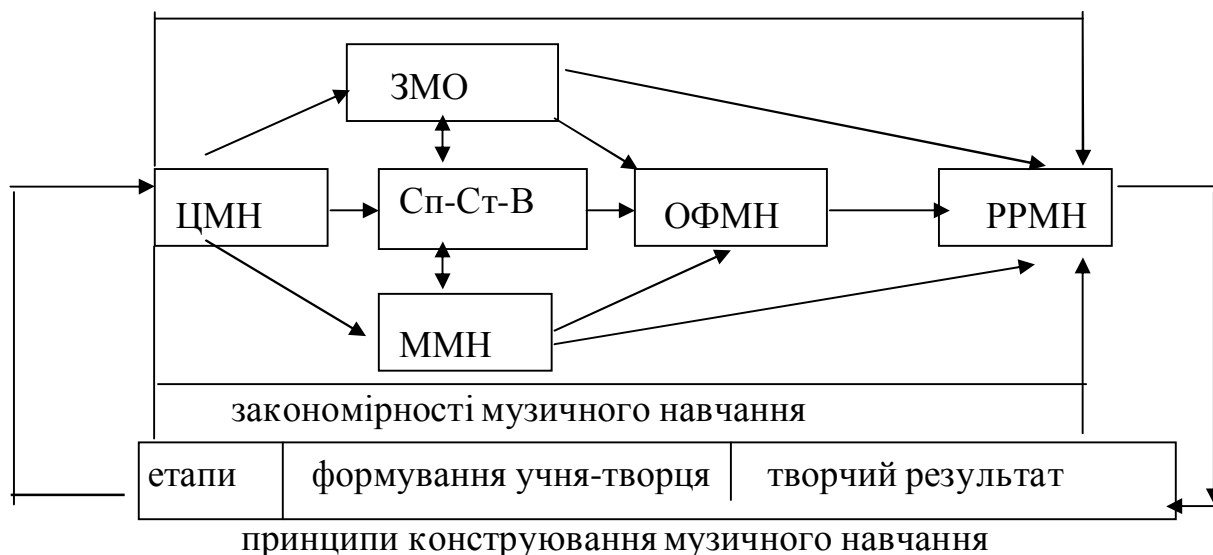

Рис.1. Фрагмент музичного навчання (дидактичний творчий модуль)

ЦМН – цілі музичного навчання; ЗМО – зміст музичної освіти; ММН – методи музичного навчання; ОФМН – організаційні форми музичного навчання; РРМН – реальний результат музичного навчання; Сп-Ст-В (сприймання-створення-виконання) – творчий компонент змісту.

Процес музичного навчання може здійснюватися на підставі мобільно діючої дидактичної одиниці – модуля, траєкторія якого проходить етапами формування творчості: від “наслідування” до “творчості” через усі рівні змісту музичної освіти. **Дидактична** (навчальна) основа модуля передбачає діагностику та проектування цілей, змісту музично-освітньої діяльності, вибір методів та принципів музичного навчання. **Творчою** ознакою модуля є самореалізація учнів під час участі в педагогічних проектах, запропонованих учителем [1, с. 9]. Впровадження модуля за рівнями змісту музичної освіти представлено на рис. 2.

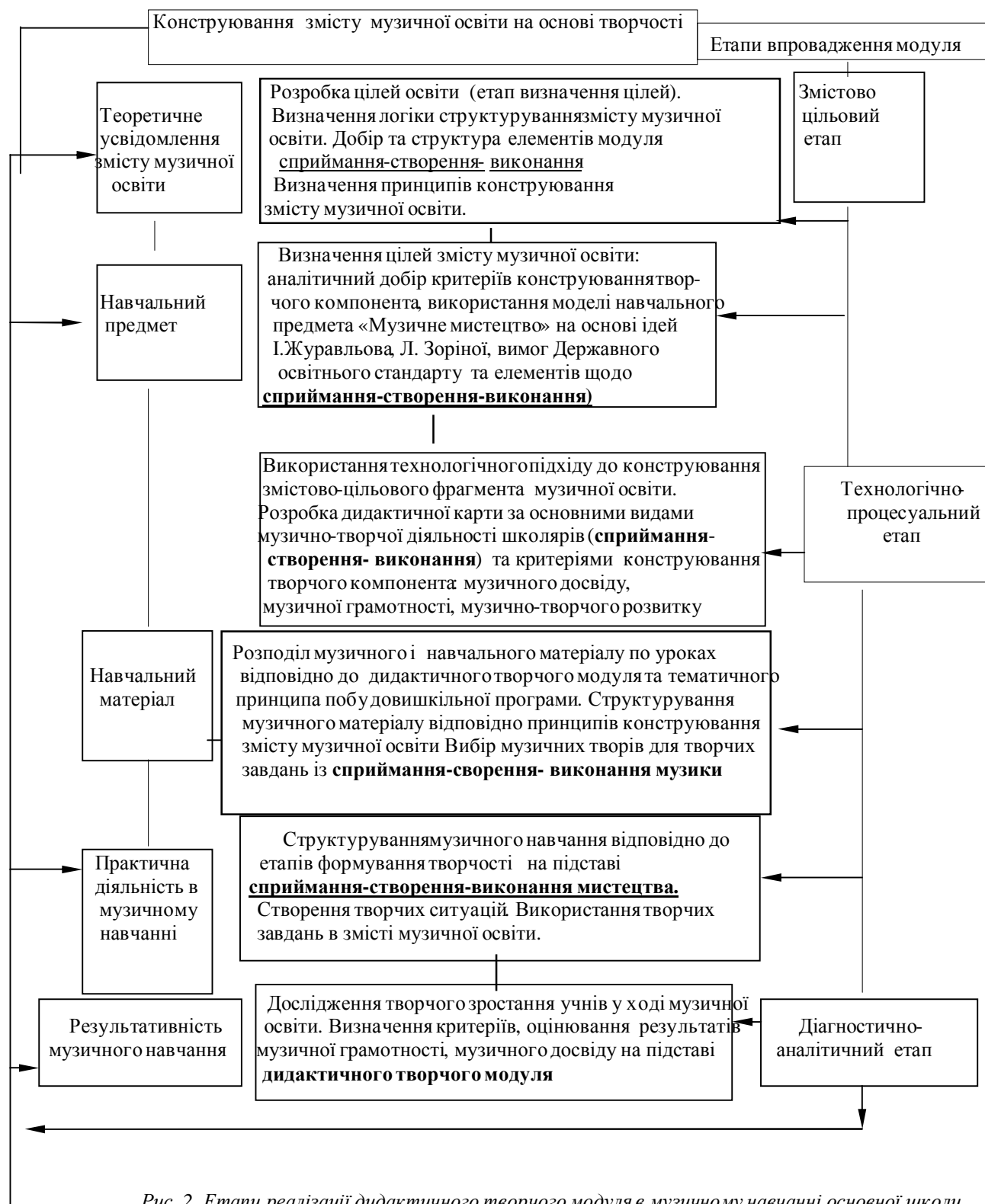

Рис. 2. Етапи реалізації дидактичного творчого модуля в музичному навчанні основної школи

Вибір цілей, змісту музично-освітньої діяльності, методів та принципів музичного навчання проходить три етапи.

На першому, змістово-цільовому етапі впровадження модуля учням пропонує усвідомити процес музичного навчання під кутом зору діяльнісного підходу. Характеристика та вибір основних видів музично-творчої діяльності для навчання орієнтує учнів на отримання творчих здобутків як показників індивідуальності та унікальності кожного

Особливістю другого, технологічно-процесуального етапу є робота, що організовує вчитель на підставі дидактичної карти (фрагмент представлено в таблиці 1).

Заключний, діагностично-аналітичний етап, включає дослідження динаміки музично-творчого зростання учнів на різних періодах навчання в процесі співтворчості з учителем.

Таблиця 1

Дидактична карта поетапного впровадження дидактичного творчого модуля в музичному навчанні (фрагмент)

Мета навчання: формування учня-творця засобами музичного мистецтва.	
Діяльність учителя	Діяльність учнів
Змістово-цільовий етап	
Визначення цілей музичного навчання, які можуть бути вибрані і доповнені учнями; визначення складових змісту освіти та домінуючої ролі творчої діяльності школярів.	Вибір цілей із запропонованих учителем, створення особистісного творчого продукту, використання його в життєвих ситуаціях.
Аналіз відібраних цілей відповідно до елементів змісту музичної освіти та тематичного принципу побудови програми з музичного мистецтва, класифікація учнівських цілей, визначення творчих якостей та напрямків творчої діяльності учнів	Визначення особистісних цілей в процесі музичного навчання, знайомство з цілями інших учнів, усвідомлення креативної функції мистецтва, складання особистісного творчого портрета в процесі сприймання, створення, виконання музики.
Визначення пріоритетних цілей тем програми з музики. Конструювання базової системи навчальних занять з музичного мистецтва на підставі дидактичного творчого модуля	Самовизначення учнів у загальному розмаїтті цілей, уточнення та переорієнтація особистісних цілей
Вибір видів музично-творчої діяльності для школярів (сприймання, створення, виконання).	Спостереження, дослідження художньо-образної сфери музики в процесі її сприймання, створення, виконання; аналіз життєвих явищ у мистецтві.
Визначення ключових та часткових знань у змісті музичної освіти, способів діяльності учнів інтелектуального емоційного та практичного характеру на підставі дидактичного творчого модуля	Уявлення учнями творчої продукції як сприймача, створювача, виконавця на підставі отримання ключових, часткових знань та способів діяльності інтелектуального емоційного та практичного характеру, комбінування відомих способів діяльності для опанування музичного мистецтва в новій ситуації (участь у дискусіях, диспутах та інших уроках нетрадиційного типу).
Структурування уроку музичного мистецтва на підставі дидактичного творчого модуля відповідно лінійного, концентричного спіралеподібного принципу конструювання навчального матеріалу (багатоваріативність побудови уроку музичного мистецтва).	Пропонування учнями свого варіанта побудови уроку музичного мистецтва, висловлення інтересів до сприймання, створення, виконання музики на уроці.
Вибір методів музичного навчання для конструювання дидактичного творчого модуля на уроці.	Творча діяльність учнів в опануванні музичного мистецтва.
Вибір форм організації музичного навчання.	Індивідуальна парна, групова діяльність щодо сприймання, створення та виконання музики на уроці.
Процесуально-технологічний етап	
Конструювання дидактичної карти для організації музичного навчання на підставі залучення учнів до сприймання, створення, виконання музики, з урахуванням вікових і психолого-фізіологічних особливостей учнів та вимог Держстандарту, визначення напрямів роботи на заняттях музичним мистецтвом.	Пропозиція учнями своїх варіантів окремих тем програми.
Добір учителем навчального матеріалу відповідно до тематики програми з музичного мистецтва на підставі дидактичного творчого модуля та принципів конструювання змісту освіти.	Добір учнями матеріалу для сприймання, створення, виконання на уроці відповідно до музичних смаків.
Організація творчих ситуацій, розробка творчих тренінгів, творчих завдань щодо сприймання, створення, виконання музичних творів.	Участь в організації творчих ситуацій, виконання творчих тренінгів, створення своїх варіантів творчих вправ.
Структурування процесу музичного навчання	Вибір учнями рівнів засвоєння музичного

відповідно до рівнів формування творчості.	матеріалу (наслідувальне копіювання, творче наслідування, наслідувальна творчість, безпосередня творчість).
Визначення умов співтворчості вчителя та учнів у процесі музичного навчання відповідно до етапів формування творчості.	Пошук учнями відповідей на відкриті питання щодо визначення художньо-образної сфери творів, самостійне створення виконавського плану-інтерпретації музики, створення особистісних творчих продуктів
Діагностично-аналітичний етап	
Діагностика та дослідження творчого зростання учнів у процесі музичного навчання на підставі визначених критеріїв.	Самодіагностика підлітками особистісних змін відповідно до критеріїв, запропонованих учителем.
Створення «Творчого портрета учня».	Порівняння учнями особистісних досягнень в освітній та творчій діяльності на різних етапах музичного навчання.
Оцінювання творчого зростання учнів на підставі результатів щодо сприймання – створення – виконання музичного мистецтва.	Самооцінювання школярами творчих досягнень по сприйманню, створенню, виконанню музичного мистецтва, взаємооцінка результатів музичного навчання учнями, рефлексія, аналіз особистісних здобутків

Висновки

Формування учня-творця, що є пріоритетним завданням сучасної загальноосвітньої школи, залежить від вибору ефективних методик організації навчального процесу. Практичне впровадження дидактичного творчого модуля сприяє цілісності системи музичного навчання, в якій вибір мети, змісту, методів, форм враховує творчі досягнення учнів на всіх етапах конструювання змісту освіти.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення інших проблем реалізації дидактичного творчого модуля в навчанні.

Література

1. Беземчук Л.В. Конструювання творчого компонента змісту музичної освіти в основній школі. Автореферат канд. пед. наук. 13.00.09. – Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С Сковороди, 2007. – 19 с.
2. Бондар В.І. Дидактика. – Київ: Либідь, 2005. – 261 с.
3. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди – 2-е вид., випр. і доп. – Харків: ОВС, 2002. – 400 с.
4. Москаленко П.Г. Навчання як педагогічна система: Навч. посібник. – Тернопіль: ТДП, 1995. – 144 с.
5. Педагогика педагогические теории, системы, технологии Учебн. для студ высш. и средн. учебных заведений / Под ред. С.А. Смирнова и др. – 3-е изд. испр. и доп. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 512 с.

Надійшла до редакції 13.10.2008р.